

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

VIII. Alii proponuntur casus, in quibus iudices seculares de Clericis & causis
Ecclesiasticis cognoscere solent in Regno Galliæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

jura communia seu consuetudine perinet, secundum antiqua jura communia, Conciliaque generalia de personis idoneis providebitur. Carolus vero IX. Edicto anni 1571. art. 11. edicit: Non poterunt Ballivi, Seneschalli, eorum Locumtenentes, aliqui Judices, neque nostri Parlamenti Curia cogere Prelatos & Collatores Beneficiorum, ut conferant Partibus Beneficia: sed partes pretendentes remittent ad illorum Prelatorum Superiorum, ut ad illorum Prelatorum recusationem ipsis Parisib[us] provideatur à Superioribus Prelatis secundum jus. Hoc idem statuit Henricus III. Blesensi Edicto, art. 64. & Melodunensi art. 16. & Ludovicus XIII. Constitutione anni 1629. art. 22. Cùm verò Rothomagensis Senatus hæc infregisset Edicta, & citare ausus fuisset Sagensem Episcopum ad dicendam causam cur recusaret ad Beneficium quoddam admittere Jacobum Heccium Sacerdotem, Rex ad querelam Episcopi hanc citationem cassavit in suo sanctiore Consilio, prohibuitque Senatui cognitionem deinceps talium ab Ordinariis recusationum, & Jacobum remisit ad Metropolitanum, aliasve Superiorum, juxta sanctorum Canorum prescripta, qui cognoscerent de jure quod ipse ad eam Præbendam prætendebat, & de causis recusationis Episcopi, an. 1630. Julii 31.

C A P U T VIII.

Alii proponuntur casus, in quibus Judices seculares de Clericis & causis Ecclesiasticis cognoscere solent in Regno Galliae.

I. LERICI, quibus competit jus declinatorium ad Ecclesiasticum Judicem, soli illi censentur in Gallia qui sunt Ordine sacro, sicut Subdiaconatus initiati, necnon quilibet alii Tonsurati, dummodo habitum & tonsuram gestent clericalem, simulque Scholastici sint, aut beneficiari, aut alicuius Ecclesie obsequio mancipati, ut prescribitur Caroli IX. edito Molinensi, art. 4. & 8. In Gallia quoque per matrimonium amittitur privilegium clericale, & Beneficium ante posse cum ipso facta vacat, ex veteri Philippi III. Constitutione. Quanvis autem cap. 1. & cap. *Quod à te*, & cap. *Ioannes*, de cler. conjug. dicant Clericos conjugatos esse Beneficiis privandos, hoc intelligendum est de possessione Beneficiorum non abdicata, cùm jam vacaverint ipso jure ex hora initi matrimonii.

I I. Consuetudo tamen Gallicana Clericos quanvis fori privilegium habentes, non eximit in multis casibus à laicorum jurisdictione. In causis quidem

quidem personalibus illos eximit, sed non in realibus. In criminibus quoque privilegiatis non eximit eosdem, sed eximit in aliis delictis. Hæ consuetudines probandæ sunt veterum Jurisconsultorum Regni testimoniis, ut ostendatur earum antiquitas. In primis Aufrerius Tolosani Scenatus Praeses in addition, ad repetit. Clement. I. de offic. judic. ordin. Clerici (inquit) non possunt de crimine coram seculari Judice conveniri, nec valet consuetudo contraria: propter quod Rex & officiarii ejus debene habere facultatem iudicandi & puniendi Clericos in certis casibus, quos privilegiatis appellant. De hac Rex & Officarii ejus sunt in possessione & saepe à tanto tempore, cuius initia memoria non existit; quod tempus immemorabile idem operatur ac privilegium. Hac Aufrerius. Præterea Guillelmus Benedicti olim Consiliarius in Senatu Burdigalensi, in repetit. ad cap. Raynati, verbo *Et uxorem nomine Adela*, num. 432. eadem dicit, & simul exponit quæ sint privilegiata crima. In hoc Regno (inquit) Judices Regi in tribus casibus contra Clericos procedunt, & de excessibus eorum cognoscunt, ac etiam corrugunt. Primum ubi crimen à Clerico commissum qualitatèm habet attentati in eum litis pendens civiliter coram Indice seculari, ubi cognitio civilis ad eum pertinet, ut in possessoriis omnibus. Pariter si contra clericos in testes productos dentur objectus de criminis, poterit Iudex cognoscere; & si probentur, eos à testimonio repellere. Similiter eos punire, si falsum testimonium deposuerint, aut alias ejus autoritatem vel aures offenderint, poena quidem pecuniaria, non corporalis. Secundum de omni crimeni privilegiato, ut sunt leæ Majestatis, false monete, infralio Salvagardie Regie, vel affectuamenti briſai, vel si Clerici in unum regiam appossum violaverint. Inter quæ crimina est portus armorum: quod intelligendum est de portu in turma, si in forma belli arma moveantur, & ex delito ex eo sequitur: aliter si esse privatus insultus. Tertiù ubi clericus officium secularare gerens delinquit in officio, puniri potest per captionem temporalitatis, ac venditionem bonorum mobilium, & suspendi aut privari officio. Hæc Benedicti. Tertium portu istud caput refert Franciscus I. in Edicto suo de monetis anni 1540. ad Papæ Indultum. Secundum Pontificis (inquit) Indultum, nostrasque Ordinationes, si aliqui deprehendantur delinquentes in suis officiis, privandi sunt privilegio clericali, neque in casu delicti admittentur allegationes eorum Clericatus.

III. Ille idem Tolosanus Praeses Aufrerius loco citato consuetudinem in Franciæ Regno pridem receptam, quæ Clerici in civilibus causis conveniri solabant coram Judicibus secularibus, reprobavit his verbis: *Clerici in causa civili etiam volentes de jure non possunt coram seculari Indice conveniri, contraria consuetudine non obstante.* Approbat in hoc juris communis dispositionem, quæ habetur passim in Decreto, & in toto tit. de foro compet. Cæterum in Gallia jam inde à multis seculis invaluit usus, ut distinguantur causa reales à personalibus, adē ut in personalibus quidem gaudeant Clerici privilegio fori Ecclesiastici, non verò in realibus. Sic verò decernit Philippi Pulchri Constitutio anni 1303. *Persona Clericorum non*

non compellantur in furo seculari super actionibus mere personalibus litigare.
 Reales causa in quibus consuetudo Gallicana Clericos subjicit secularium Judicium cognitioni, reducuntur ad civiles mere pecuniarias ac profanas, neque extendi debent ad sacras & Ecclesiasticas, quae exceptis mere possessoris pertinent ad forum Ecclesiae. Guillelmus Benedicti Consiliarius in Parlamento Burdigalensi, loco cit. num. 410. sic loquitur: *In Actionibus mere personalibus, civilibus & pecuniaris, ut de illis Officiarii Regis cognoscant in Clericos, non vales confutudo, nec Judicii seculari dare potest jurisdictionem etiam de consensu litigantium, nec aliquid operatur permisso Episcopi. Imo Episcopus dabit prohibere Clericis coram secularibus litigare in actione personali.*

I V. Joannes Faber olim Regni Franciae meritissimus Cancellarius, in suis Commentariis Institutionum, tit. de actionib. §. Item Serviana, distinguit causas Clericorum personales, quas solis attribuit Judicibus Ecclesiae, à causis realibus & hypothecariis, quae realibus accensentur; & istas ad seculare iudicium afferri pertinere. Massuerius item Gallicanus Scriptor in sua Praxi Forensi, tit. de Judicibus & eorum jurisdictione, sic scribit: *Item sciendum, quod Clericus solitus in causa assencionis non tenetur respondere coram Judice laico, nec etiam in actione personali, sed est dimittendus coram Iudice Ecclesiastico. Secus in actione reali, vel si agatur ad agitionem scedula manu sua scripta, vel signata; quia in his non potest declinare forum Iudicis temporalis. Et idem in causa excessus vel delicti, quando casus est privilegiatus, ut in salvagardia fracta, vel in assencionamentobrisato. Et tunc concludendum est, quod delinquens tenetur solvere emendam per captionem & detentionem sue temporalitatis.*

V. Prædictis adjungi potest multò major authoritas Gallicani Concilii Epaunensis, cui præsedid vir planè Apostolicus Sanctus Avitus Archiepiscopus Viennensis anno quingentesimo decimo septimo, cuius canon 11. ita statuit: *Clerici sine ordinatione Episcopi sui adire vel interpellare publicum non presumant; sed si pulsati (id est in jus vocati) fuerint, sequi ad seculare iudicium non morenur.*

V I. Charondas in Codicem Henriceum lib. 1. tit. 15. art. 14. jus & præxim Gallicanam sic accurate describit circa Clericorum criminales causas. Quoties vir Ecclesiasticus delictum privilegium commisit, ejus quidem personale privilegium eundem Judici Ecclesiastico, sed delicti privilegium eundem subjicit cognitioni Regii Judicis, ut poenâ plectatur corporali, qualam decernunt leges civiles, quibus Ecclesia non utitur. Attamen quod ad formam attinet formandi processus & judicii, valde disputatum fuit. Olim namque Regius Judex reum Clericum carcere detinens procedebat & judicabat circa delictum privilegatum, priusquam reum ad Ecclesiasticum Judicem remitteret judicandum de ejus communi delicto, prout sanxerat Edictum Molinense anni 1556. art. 39. Sed ea Constitutio

M m m abolita

abolita fuit. Ex opposito igitur Judex Ecclesiasticus detinens in carcerebus Officialitatis clericum, deque ejus delicto communi cognoscens, nullatus curabat Regium Judicem aut Procuratorem de ejusdem Clerici privilegiato delicto admonere. Igitur ut ambobus incommodis provideretur, & utriusque Judicis propria servaretur jurisdictio, constitutum est Melodunensi Edicto anni 1580. sub Henrico III L. art. 22. ut fiat instructio litis criminalis adversus reum Clericum simul & conjunctum per Judicem Ecclesiasticum & Judicem Regium aut Commissarium, qui eo fine accederet ad Episcopale Auditorium: sed tamen singuli seorsim sententiam ferent circa lux jurisdictiois delictum; ipsique reo licebit ab his sententiis respectivè appellare: ad Superiora quidem Ecclesiasticum circa commune delictum: ad superius vero Seculare Tribunal circa privilegium. Ita ex Melodunensi Edicto Charondas. Eadem tradit Papo lib. 1. Placitorum, tit. 5. num. 54. Chopinus lib. 2. de sacra Politia, cap. 4. num. 22. Pastor de jurisdict. Eccles. tit. 14. num. 13 & 14. aliquie communiter Gallicani Juris consulti.

VII. Fori declinatio peti potest à Clerico in quemcumque statum deducatur lis, sive initio, sive in progressu, sive sub finem, cap. *Si diligenter, & cap. Significasti*, de foro compet. & cap. *Sic coningit*, de sent. excommunic. & l. Religionis, C. Theodos. de Episcoporum judic. Imò etiam post sententiam, teste Chasaneo Præside in Senatu Aquisextensi, ad consuetud. Burgundiae, tit. *Des justices*, rubr. 1. §. 5. ad verbum, *Et si il n'a grace*, num. 45. Hoc (inquit) exceptio fori declinatoria in Clericis etiam post sententiam potest propoeni, ex quo reddit judicium retro nullum. Addit alterius Gallicani Senatus Profes Aufreterius loco cit. num. 33. *Clericus non declinans forum laici venit puniendus; si cogatur, debet protestari.* Neque potest ullus Clericus exceptioni declinatoriae fori renunciare, eaque renunciatione nihil obstante poterit adhuc admitti ad declinandum, d. cap. *Si diligenter*, de foro compet. Talis enim exceptio est in gratiam Ordinis Ecclesiastici: & privatorum pactis juri publico non derogatur, l. *Ius publicum*, D. de pactis. Atque exceptis causis superiorius expressis, in quibus Clericus subjicitur Officialium jurisdictioni, potest Clericus à Judice Ecclesiastico per Procuratorem Officialitatis requiri, & vindicari de Judice Laïco. Quavis enim lex *Si quis* 50. C. de Episc. & Cler. permittat Clerico renunciare privilegio fori, id revocatur per caput *Si diligenter*, de foro compet.

VIII. Labente Occidentali Imperio Valentinianus III. Novella 12. edixit Episcopos forum non habere, nec nisi de causis Religionis posse cognoscere jure ordinario: de ceteris vero causis nullatenus judicare, nisi Partes in Episcopum mutuo consensu compromiserint. Constitutionem istam Edictis præcedentibus Constantini Magni & Valentiniani II. necnon Gratiani & Theodosii senioris cognomento Magni usque ad eum contraria abrogavit Valentiniani illius III. successor Majorianus, nec illam.

illam in suo Codice Justinianus inferere dignatus est. Mirum tamen est, eam statim à nativitate sepultam, his ultimis temporibus, nullo Regum Edicto, sed Regiarum Curiarum generali confessione revixisse intra hoc Regnum. Nunc itaque toto Regno consuetudo invaluit, Ecclesiam Gallicanam, solis exceptis feudalibus quæ habet territorii, nullum habere jurisdictionis territorium: ideoque invalidas & abusivas esse Judicium Ecclesiasticum sententias extra locum Auditorii Ecclesiastici latae, exceptis cognitionibus & ordinationibus quæ de plano fiunt, ut contingit in visitationibus diœcesis. Eaque ex causa non permittritur Episcopis & Officialibus ullum etiam Clericum ex causa delicti condemnare exilio. Et abrogatur in Gallia Regno cap. *Cum Episcopus*, de offic. Ordin. in 6. quo decernitur, posse Episcopum in quolibet non exempto diœcesis suæ loco sedere pro tribunali, & judicare, & judicata exequi.

IX. Ecclesia in Gallia potestatem non habet proprias sententias & iudicia exequendi, nisi implorato Brachii secularis auxilio. Potest quidem pignori addicere & sequestrare, ut ipse non est ausus diffiteri Molineus in cap. *Olim*, de rescript. atque ita decernere, exempli causâ, ut certa pars fructuum Beneficii oppigneretur & sequestretur in manus inquilini, ad ea persolvenda vel exequenda, quibus per sententiam fuerit astricatus Beneficiatus, ut sunt reparations, ornamenta & impensa præscripta, aut pœnales mulctæ: sed tamen istiusmodi pignora distrahi non possunt, neque personæ etiam Clericorum in causis criminalibus capi vel incarcerari extra locum Auditorii Ecclesiastici, ex Episcopi vel Officialis decreto, nisi auctoritate implorati apud Judicem laicam Brachii secularis.

X. Implorato per Judicem Ecclesiasticum Brachio secularis auxiliis, sciendum est primò, teneri secularem Magistratum sine ulla causâ disquisitione præstare per suos apparitores, aut etiam ubi necesse erit, per militarem manum postulatum officium & open præbere. Secundò si aliqua inter exequendum formetur oppositio, non posse de ea cognosci per Magistratum, sed ejus iudicium esse ad Ecclesiasticum Judicem remittendum. Edictum enim Melodunense sub Henrico III. sic sancit art. 24. *In jungimus Judicibus nostris, ut præstant open & robur ad exequendas Judicium Ecclesiasticum sententias Brachium seculari implorantium. Atque eisdem prohibemus sumere de iudicij exequendis cognitionem, salvo tamen in partibus litiganibus jure providendi sibi per appellationem tanquam ab abusu, secundum nostras Constitutiones.* Hoc idem renovatur per Ludovicum XIII. anno 1612. art. 5. qui pariter vetat cognitionem oppositionum formandarum adversus hujusmodi exequencias Brachii secularis; sed eas cum suis cunctis circumstantiis & dependentiis remitti jubet ad Judicem ipsum Ecclesie.

XI. Denique per appellationem tanquam ab abusu, devolvuntur in Gallia causæ Ecclesiasticae ad secularium Judicium cognitionem. Tractationem istam requirito infra hujusc libri cap. 12.